

**ANALÝZA MEDIÁLNÍ REPREZENTACE
TÉMATU EMIGRAČNÍ VLNY
Z ISLÁMSKÝCH ZEMÍ DO EVROPY
A REAKCÍ ČESKÉ POLITIKY
A SPOLEČNOSTI NA TUTO EMIGRAČNÍ
VLNU**

téma migrace ve vysílání ČRo

OBSAH PREZENTACE

- **zadání**
- **teoretická východiska**
 - *sociální konstrukce reality – média jako klíčový aktér definující realitu*
- **metodika**
 - *kvantitativní - obsahová analýza mediálních sdělení*
 - *kvalitativní - analýza diskurzu vysílání ČRo*
- **nejdůležitější zjištění**
 - *kvantitativní obsahové analýzy*
 - *kvalitativní analýzy diskurzu*

ZADÁNÍ ANALÝZY

- „Analýza mediální reprezentace migrační vlny ve vybraných pořadech ČRo“
- **otázky:**
 - Jak vybrané pořady zpracovaly téma migrační vlny
 - Nakolik si ČRo počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby (...):
 - *poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů*
 - *působení ČRo coby fóra pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat široké spektrum názorů a hledisek*

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

- **mediální konstrukce reality** (Berger, Luckmann 1967, česky 1999);
- **teorie morální paniky** (Cohen 1972);
- **teorie nového rasismu** (van Dijk 2000);
- **koncept pseudoudálosti** (Boorstin 1962);
- **rešerše analýz reprezentace emigrantů/emigrace v zahraničních médiích** (GUMG 2011);
- **rešerše analýz obrazu migrace a žadatelů o azyl v českých médiích.**

REALITA VYTVÁŘENÁ MÉDII

- význam mediálních obsahů pro orientaci jedinců v každodennosti se neustále zvyšuje, především v oblastech překračujících hranice osobní zkušenosti.
- *„Máme mnohem víc zkušeností se světem mediovaným, zprostředkovaným, než se skutečností samou.“*

[DeFleur, Ballová-Rokeachová 1996: 266]

- Winfried Schulze - *Konstrukce reality ve zpravodajství: svět vytvářený médii supluje pro příjemce faktickou realitu, neboť k její velké části nemá jiný přístup a předložené zprávy vnímá a zpracovává jako „zaručené svědectví o „skutečném““*
- *„Televizní zprávy se staly informačním zdrojem, o kterém mnoho lidí říká, že na něj spoléhají, jestliže chtějí zjistit, co se děje ve světě.“*

[Lewis, 2001: 130]

UDÁLOST X ZPRÁVA

- tvůrci mediálních sdělení si z množství událostí vybírají ty, o kterých budou referovat, a sami určují jak.
- „médiá „strukturují realitu“ způsobem, který je často určován jejich vlastními potřebami a zájmy,“
- zpravodajství zpravidla podporuje mocensky udržovanou dominantní kulturu a společenský status quo; médiá jsou šířiteli ideologií (Stuart Hall 1973).
- při analýzách zpravodajství nemá smysl se ptát, zda je mediovaný význam správný či nakolik je pokřivený, ale **čí význam je komunikován** (Hall 1999: 228).

METODIKA STUDIE

- **období 17. 8. 2015 – 18. 9. 2015**
- **stanice Radiožurnál**
 - *Hlavní zprávy ve 12*
 - *Hlavní zprávy ve 12 – rozhovory a komentáře,*
 - *60 minut*
- **stanice Plus**
 - *Den podle...*
 - *Pro a Proti*
 - *Názory a argumenty*

KVANTITATIVNÍ ANALÝZA

- **obsahová analýza**
 - prostor věnovaný tématu migrace v porovnání s jinými tématy
 - tematické uchopení příspěvků o migraci, způsob pohledu na migrující
 - struktura mluvčích a jejich postojů k migraci a migrujícím, včetně prostoru pro vyjádření samotných migrujících

UDÁLOSTI

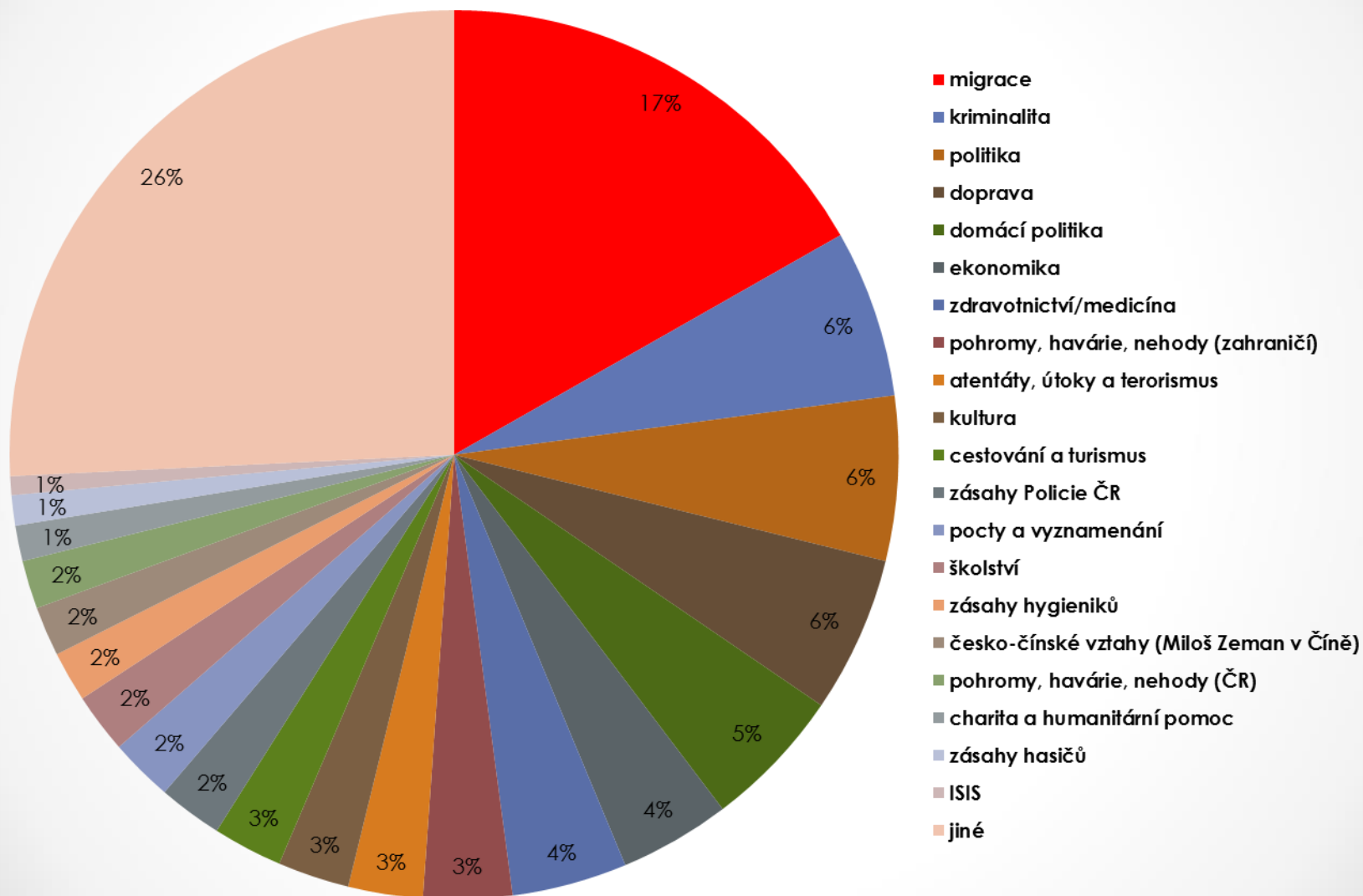
- *Uprchlíci na ostrově Kos*
- *EU plánuje přerozdělení uprchlíků*
 - *Napětí v Budapešti*
- *Kontroly na hranicích s Německem*
 - *Mrtví uprchlíci v kamionu*

...

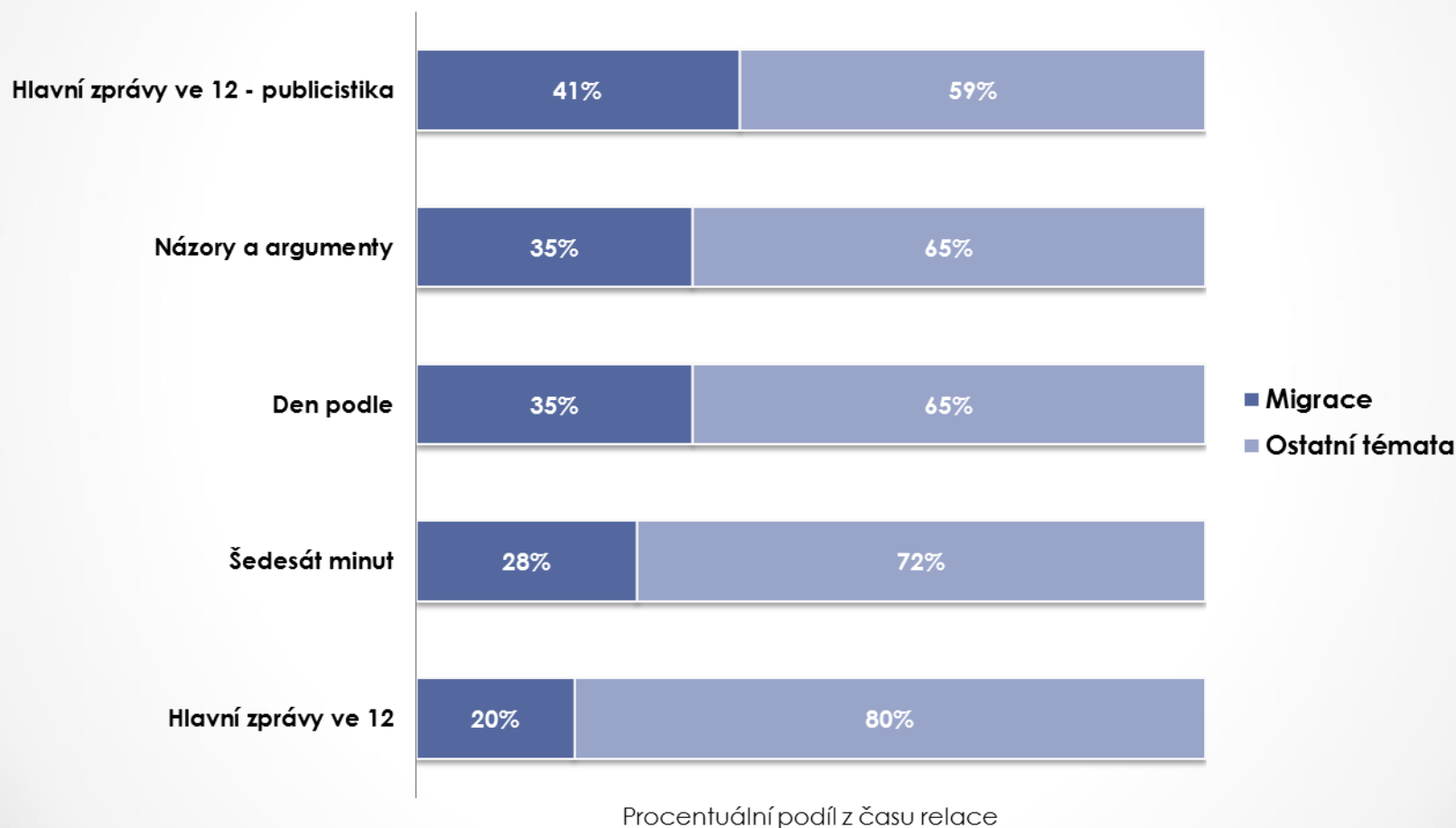
ČAS A UMÍSTĚNÍ

- **početně, časově i umístěním významné téma**
 - 259 příspěvků za dobu jednoho měsíce
 - 60–90 % příspěvků umístěno mezi prvními třemi v relaci
 - až 33 % všech příspěvků pořadu zaměřeno na migraci
 - dominantní téma poledních zpráv (47 minut)

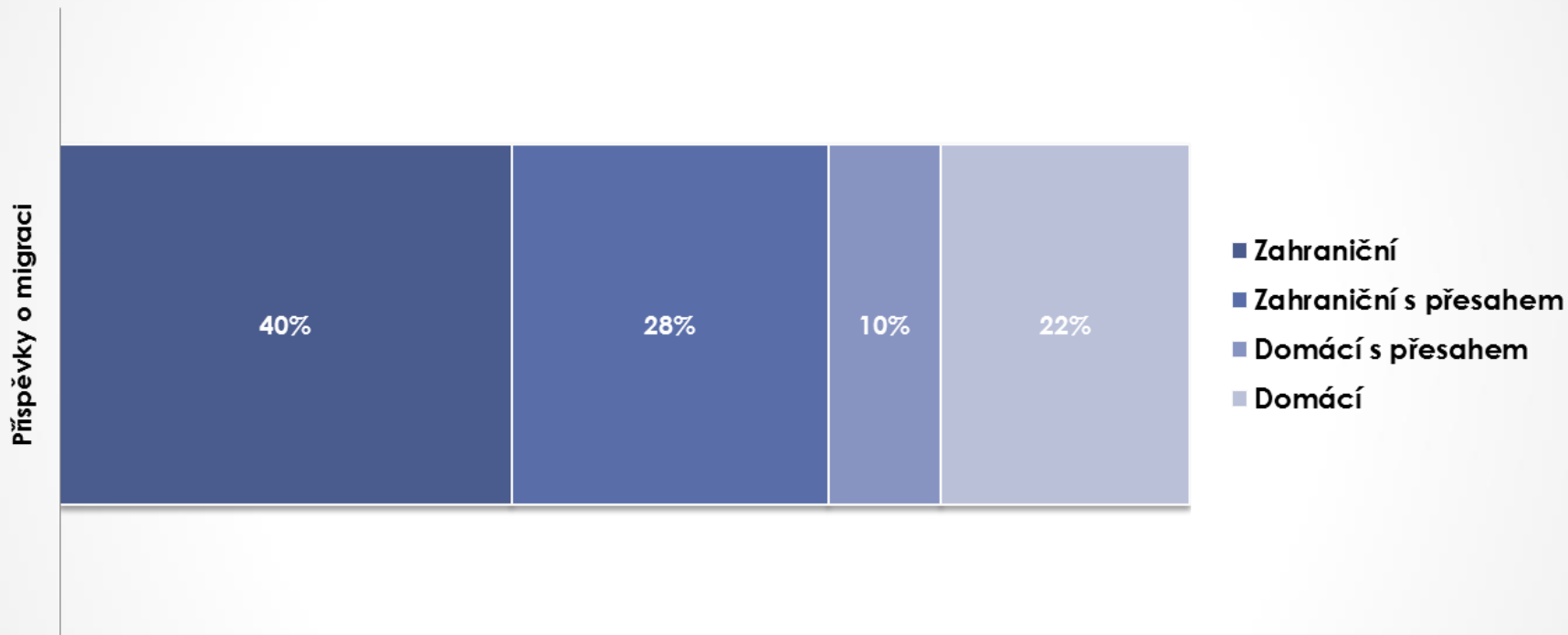
Podíl témat v pořadu Hlavní zprávy ve 12

Průměrný podíl příspěvků o migraci na celkovém čase relace

Rámcování příspěvků o migraci na ČRo

RÁMCOVÁNÍ

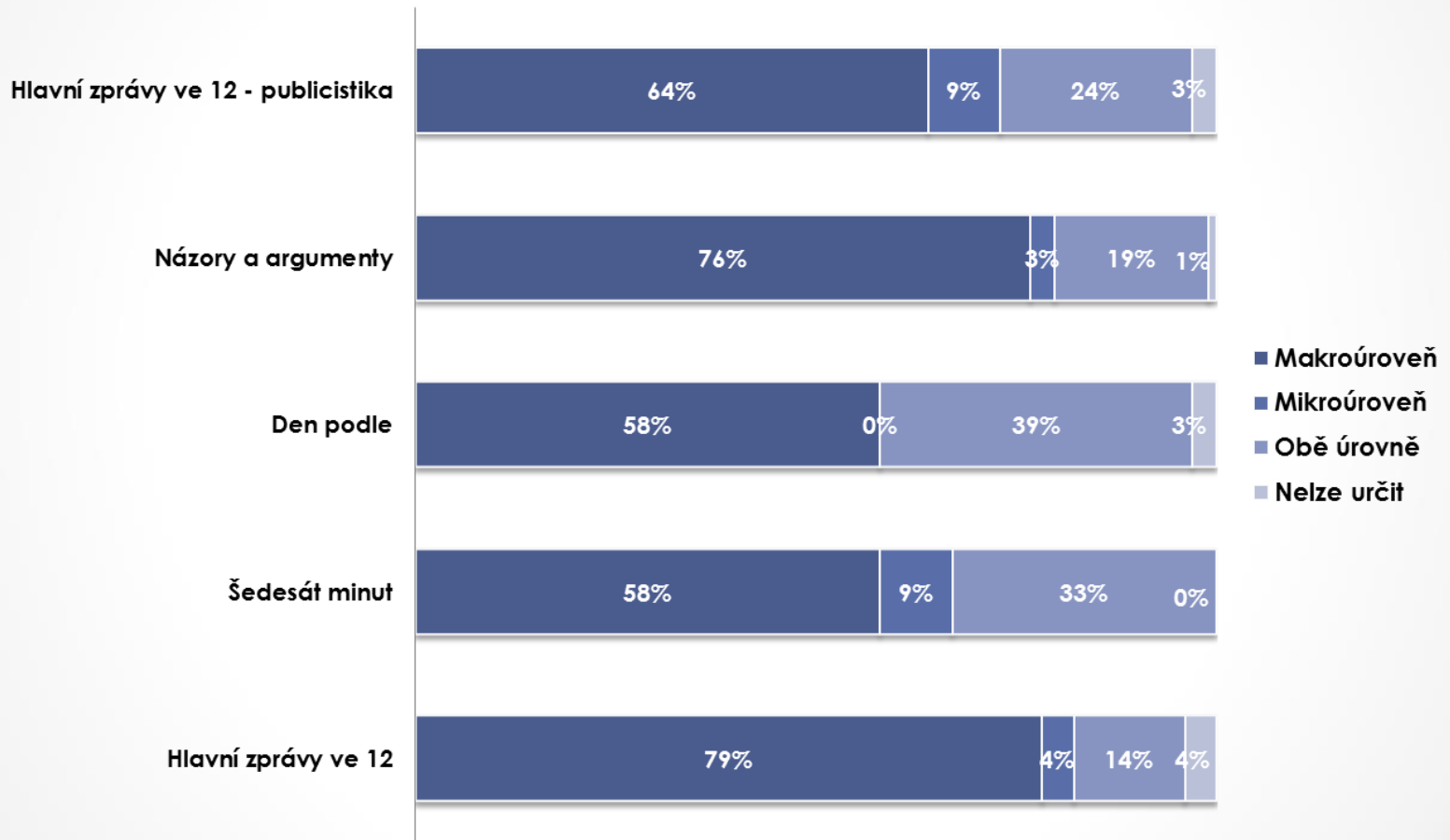
- **tematické rámce**

- dominuje téma politiky (75–85 %), druhá jsou sociální a společenská témata (9–19 %)
- chybí témata z každodenní reality života uprchlíků

- **propojení s ČR**

- k ČR nevztaženo asi 40 % příspěvků (27–59 %)
- nejčastější napojení přes postoje českých politiků (asi 25 %) a připravenost ČR na přijetí migrujících (10 %)

Úroveň pohledu na migrující v příspěvcích o migraci

MLUVČÍ

Pořad	Počet příspěvků	Počet mluvčích	Prostor pro migranty*
Hlavní zprávy ve 12 – publicistika	56	121	2 (+0+0)
Šedesát minut	45	132	5 (+6+1)
Den podle	33	81	0 (+0+0)
Názory a argumenty	89	101	0 (+0+1)
Pro a proti	3	9	0
Hlavní zprávy ve 12	33	98	1 (+5+0)

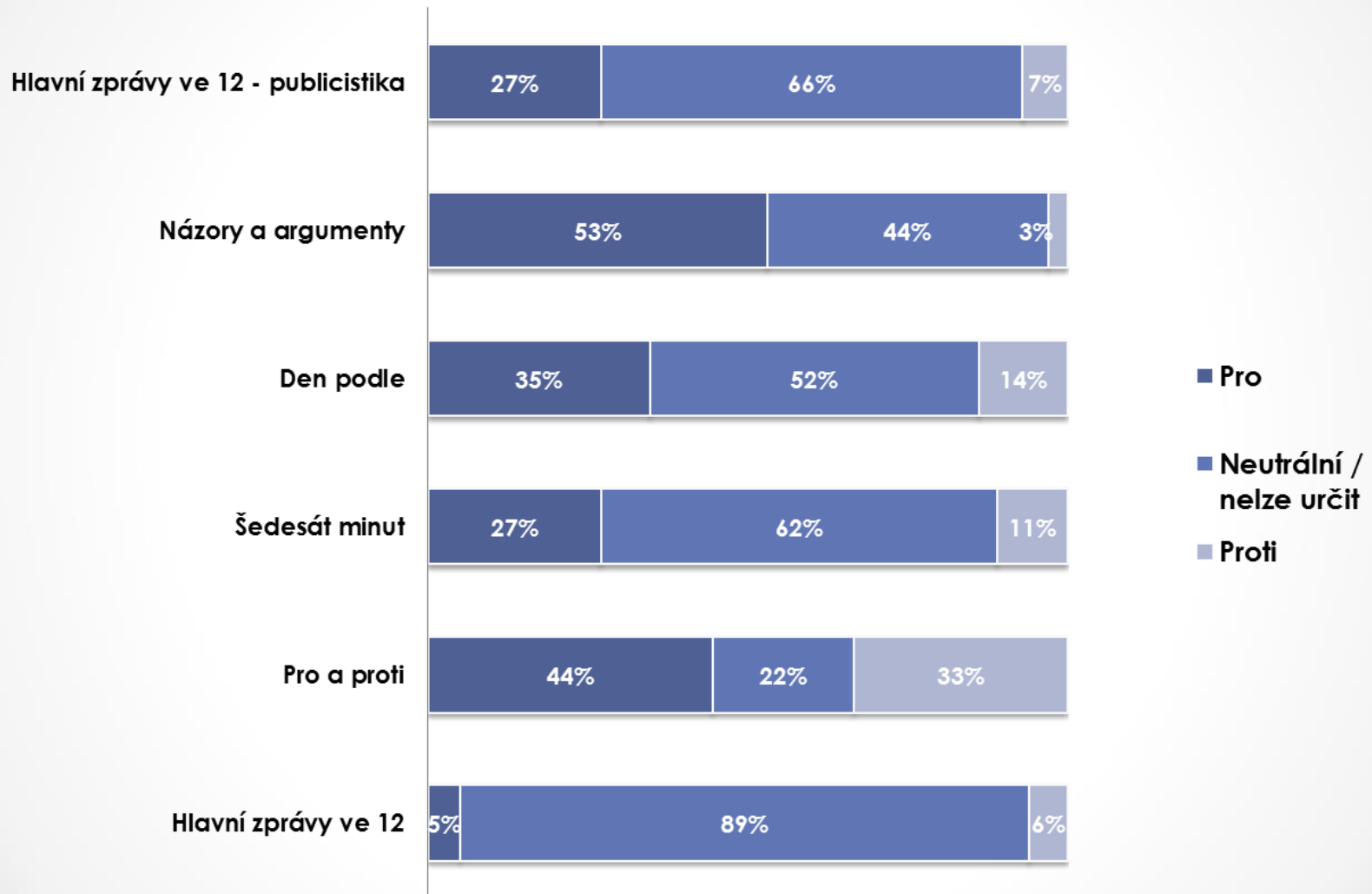
* Pozn. v prostoru pro migrující jsou v závorce zahrnuti i pracovníci pomáhajících organizací (NGO) a novináři „tlumočící“ sdělení migranta.

MLUVČÍ

Mluvčí dle kategorií	Zastoupení v příspěvcích o migraci (rozpětí mezi pořady)	Průměrné zastoupení
Novinář ČR	85–182 %	130 %
Odborník ČR	0–200 %	53 %
Politik ČR	0–58 %	22 %
Politik zahraniční	0–27%	11 %
Pracovník NGO	0–24 %	7 %

Pozn. Do novinářů nejsou započítáni moderátoři analyzovaných relací.

Postoje mluvčích vůči migrantům

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

Analýza diskurzu (van Dijk 1987, 1993, 2002) + **sémiotická analýza**

Zakotvená teorie (Strauss -Corbinová1999)

- identifikace makropropozice zkoumaných textů a identifikace ideologických pozic;
- identifikace narativních rutin zpravodajského diskurzu ČRo;
- identifikace kontextu – tematizace jednotlivých událostí;
- identifikace propozic spojených s problematikou uprchlíků;
- analýza konzistence sdělovaných informací s dostupnými fakty z jiných diskurzů a analýza tzv. missing cases;
- analýza sémantických/významových „posunů“ v textu – identifikace manipulativní výstavby výpovědí či celého textu;
- analýza spektra potenciálních interpretací (na principu ekonomie interpretace) generovaných zkoumanými texty;
- analýza implikací spojených se způsobem reprezentace tématu migrace ve vybraných pořadech stanic Radiožurnál a Plus ČRo – identifikace diskurzu.

SEBEREFERENCE DISKURSU

1. dominantní modus „novinář – novinář“
2. (editoriálně uzavíraný) výběrem mluvčích (a současně „opomenutím některých hlasů“)
3. stereotypizovaná (naturalizovaná) výstavba narativu (viz následující část)

>> sebereferenční + uzavřený diskurs

vysoce diskursivně/narativně stereotypizovaný + vnitřně konzistentní diskurs
(charakteristický podreprezentací „expertů“ + absencí vyjádření aktérů)

=> uprchlíci dominantně reprezentováni jako anonymní (generalizovaná) homogenní entita spojená s vysokým stupněm rizika (pro „nás“ /metafory přírodního živlu), dominuje negativní kontextualizace, asociace s vyznáním, občasné (většinou implicitní) zmínky spojující islám s terorismem

NATURALIZACE NARATIVU

Základní mechanismy výstavby narativu

1. (primárně framingem/focusingem moderátorem + následným rozvíjením)
2. disproporční reprezentací atributů/aspektů/kontextů/ události (nebo „dílčích“ událostí)
3. nadreprezentací (a často reprodukcí) institucionálních zdrojů
4. instrumentalizace události (vnášení vs. eliminace)
5. výstavbou na principu opozice *my x oni*
6. synonymizací
7. zpředmětněním (generalizace + abstrakce + naturalizace /spojím s živlem/)
8. akcentací/konstruováním rizika/ohrožení/konfliktu

▪ framing/focusing (MOD)

Den podle ... – 28/8 (narativ MODERÁTORA)

6:21 O situaci uprchlíků v Srbsku a Makedonii jsme se bavili s Emanuelou Mackovou, koordinátorkou Člověka v tísní, která na těch místech byla. **A v o trochu širším kontextu té uprchlické vlny se teď budu bavit s Robertem Stojanovem ...**

6:47 Je něco, co tuhle tu vlnu, kterou teď zažíváme, může vůbec zastavit?

7:32 ... dá se to, co vidíme dnes, tu uprchlickou vlnu, na začátku už jsem říkal, že přijelo k břehům Evropy, a snaží se dostat do Evropy 300 tisíc lidí, dá se to s něčím srovnat...

8:44 Když se na to podíváme, na tu celou diskuzi, kterou obestírá strach z toho, co se s námi stane s Evropou, Českem když sem přijde tolik lidí. Čistě demografický argument. V Africe i na blízkém východě se rodí plus minus třikrát více dětí než v Evropě. Evropa přitom **potřebuje novou pracovní sílu, tak nějakou imigraci vítá**, na druhé straně určitě bude růst taky tlak těch lidí z těchto oblastí, aby se do lépe situované Evropy dostali. **Může tohle něco udělat z dlouhodobého hlediska s demografií Evropy? Že tito lidé budou na jednou početnější, než jsou evropští obyvatelé dnes?**

11:45 Dá se podle nějakých modelů odhadnout, když se podíváme na ta čísla v loni 219 tisíc za celý rok, teď za půl roku 300 tisíc, to znamená když to budeme extrapolovat, tak více než půl milionu lidí stoprocentně za letošní rok. Dá se nějak odhadnout kolik lidí by to muselo být, aby to bylo ohrožení pro Evropu? Protože **přeci jenom Evropa má kolik, 300 milionů lidí, plus minus?**

▪ disproporční reprezentace

atributů/aspektů/kontextů/ události (nebo „dílčích“ událostí)

podreprezentace nebo absence reprezentace: příčin události, „referenčních dat“, sebe-reprezentace aktérů, ...

x

nadreprezentace: aspektů události s negativní valencí, „geograficky bližších“, aspektů legitimizujících narativ rizika a ohrožení, ...

▪ institucionální zdroje

(nadreprezentace/reprodukce vs podreprezentace/absence ostatních zdrojů [zejm. aktérů])

zprávy/publicistika ve 12 (5/9)

0:44

MOD: ...německá policie očekává...

RED (v místě události): ...rakouská policie očekává...

1:43

MOD: ... podle Maďarska... v Lucemburku to řekl maďarský ministr zahraničí ...

REP (v místě „události“- Lucemburku): ...se podle maďarského ministra zahraničí začali chovat agresivně...

zprávy/publicistika ve 12 (6/9)

2:38

MOD: ... rakouská policie hlásí...

REP (v místě události): ...maďarsko ohlásilo...v tomtéž duchu se vyjadřují rakouské a německé úřady...

3:28

MOD: ... oznámil to ministr vnitra ...

REP (v místě události): ...doprovází je i policejní prezident ..který řekl, že situaci mají pevně pod kontrolou...

4:19

MOD: ..řekl to australský premiér ...

RED: ...austrálie zastává...podle premiéra...

▪ instrumentalizace události

(vnášení vs. eliminace)

„60“, 20/8 téma: předčasné volby v Řecku

9:12 – VK: Další turbulentní den dnes zažilo Řecko, potýkající se s obrovskými dluhy, ale také nekončícím přívalem uprchlíků. V podvečer řecký premiér Alexis Tsipras oznámil, že jeho vláda podává demisi. Zemi tak čekají už druhé předčasné volby v tomto roce. *Ráno do řeckého přístavu Pireus u Atén doplul trajekt s téměř dvěma a půl tisícem uprchlíků, kteří předtím dorazili z Turecka na ostrovy v Egejském moři. Většina běženců následně podle svých možností vyrazila všemi dostupnými prostředky na sever země, aby se pak mohla přes Makedonii takzvanou balkánskou cestou dostat až do západní Evropy. Kvůli zvýšenému přílivu migrantů pak dnes Makedonie začala uzavírat zcela propustné hranice. Do Atén jsme zavolali naš spolupracovníci v Řecku Soňu Dorňákovou Stamu, dobrý večer.*

...

11:41 – VK: Pojdme ještě k uprchlické krizi, podle dostupných informací situace v Makedonii tak vážná, že vyhlásila v pohraničí na severu a na jihu země mimořádný stav a v plánu je prý i nasazení armády?

11:53 – SDS: Tak já mohu hovořit o tom, co se děje v Řecku. V Řecku je ta situace velice dramatická, Řecko zatím ještě jsme neslyšeli o tom, že by uvažovala o použití

x

(1) tzv. petice vědců,

(2) nález udušených uprchlíků v kamionu na maďarsko-rakouských hranicích a

(3) návrh EU na kvóty v „přidělování“ uprchlíků

▪ opozice *my x oni*

přistavení trajektu k ostrovu Kos („60“, 17/8, 25:20) <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3452066>

Lead:

25:20 – moderátor (V. Kroc): Trajekt u řeckého ostrova Kos, který má zmírnit tamní uprchlickou krizi, se pomalu plní. Provizorní ubytování na lodi má zabránit konfliktům mezi uprchlíky z odlišných zemí. Plovoucí útočiště odlehčí i policii na Kosu, která je zahlcena papírováním při registraci uprchlíků.

Reportáž:

25:36 zvuk z místa reportáže (šum + někdo mluví neznámým jazykem)

25:41-redaktor (V. Berger): Obvykle se na něm vozí auta, tentokrát je ale trajekt Eleftherios Venizelos připravený přijmout až dva a půl tisíce uprchlíků. K břehům ostrova Kos ho nechala přistavit řecká vláda, aby zmírnila složitou situaci běženců, na přístupovém molu k lodi jich čekají stovky, polehávají nebo uspávají své malé děti. Vědí ale, že na palubu se všichni nedostanou.

26:01- mluví uprchlíci (lámanou angličtinou?, rozumět je pouze Syria)

26:04-VB: Tihle syrští uprchlíci, oslovení agenturou Reuters, právě dorazili na Kos a pokud jde o místo na lodi, mají štěstí – řecké úřady totiž Syrany kvůli občanské válce v jejich zemi automaticky považují za uprchlíky z humanitárních důvodů a právě syrští běženci, hlavně rodiny s dětmi, mají při umisťování na palubu trajektu přednost. Ve frontě ale stojí i další.

26:24- irácký uprchlík: (prvních 6 sekund - lámanou angličtinou – na pozadí šum; posledních 9 sekund opět v originále + šum) Když jim řeknu, že jsem z Iráku, tak mě vyhodí, stejně to ale zkusím, oni si myslí, že v Iráku se nic neděje, že tam není žádná válka.

26:50 – VB: Nalodování naplánovaly úřady na noc, kdy středomořské teploty aspoň trochu klesnou. Uprchlíci na ostrově se běžně musejí registrovat na policii, čekací lhůty jsou dlouhé, vedro velké a zásobování pitnou vodou ne vždy dostatečné. I kvůli tomu se do sebe o víkendů pustily desítky Afghánců, Pákistánců a Iráčanů, před jednou z policejních stanic.

27:10 – uprchlice (první 4 sekundy a poslední 2– lámaná angličtina):Tenhle systém opravdu není dobrý, já už tu stojím týden, můj kamarád 20 dní, bez jídla, bez vody bez ničeho. Je to nebezpečná situace.

27:25 – VB: I když uprchlíkům na ostrově pomáhají humanitární organizace, některé z nich už jsou na pokraji svých sil. Podle odhadů je na ostrově Kos momentálně asi 7000 běženců, většina z nich žije v provizorních příbytcích, ve stanech, nebo na ulicích. Vojtěch Berger, Radiožurnál.

▪ opozice my x oni

přistavení trajektu k ostrovu Kos („60“, 17/8, 25:20) <http://prehravac.rozhlas.cz/audio/3452066>

Lead:

25:20 – moderátor (V. Kroc): Trajekt u řeckého ostrova Kos, který má [zmírnit tamní uprchlickou krizi](#), se pomalu plní. [Provizorní ubytování](#) na lodi má [zabránit konfliktům mezi uprchlíky](#) z odlišných zemí. [Plovoucí útočiště odlehčí](#) i [policii na Kosu, která je zahlcena papírováním](#) při registraci uprchlíků.

Reportáž:

25:36 zvuk z místa reportáže (šum + někdo mluví neznámým jazykem)

25:41-redaktor (V. Berger): Obvykle se na něm vozí auta, tentokrát je ale trajekt Eleftherios Venizelos připravený přijmout až dva a půl tisíce uprchlíků. K břehům ostrova Kos ho [nechala přistavit řecká vláda](#), aby [zmírnila složitou situaci](#) běženců, na přístupovém molu k lodi jich čekají stovky, polehávají nebo uspávají své malé děti. Vědí ale, že na palubu se všichni nedostanou.

26:01- mluví uprchlíci (lámanou angličtinou?, rozumět je pouze Syria)

26:04-VB: Tihle syrští uprchlíci, oslovení agenturou Reuters, právě dorazili na Kos a pokud jde o místo na lodi, [mají štěstí](#) – řecké úřady totiž Syřany kvůli občanské válce v jejich zemi [automaticky považují za uprchlíky z humanitárních důvodů](#) a právě syrští běženci, [hlavně rodiny s dětmi](#), mají při umisťování na palubu trajektu [přednost](#). Ve frontě ale stojí i další.

26:24- irácký uprchlík: (prvních 6 sekund - lámanou angličtinou – na pozadí šum; posledních 9 sekund opět v originále + šum) Když jim řeknu, že jsem z Iráku, [tak mě vyhodí, stejně to ale zkusím](#), oni si myslí, že v Iráku se nic neděje, že tam není žádná válka.

26:50 – VB: Nalodování [naplánovaly úřady na noc, kdy středomořské teploty aspoň trochu klesnou](#). Uprchlíci na ostrově se běžně musejí registrovat na policii, čekací lhůty jsou dlouhé, vedro velké a zásobování pitnou vodou ne vždy dostatečné. I kvůli tomu [se do sebe o víkend pustily desítky Afghánců, Pákistánců a Iráčanů](#), před jednou z policejních stanic.

27:10 – uprchlice (první 4 sekundy a poslední 2– lámaná angličtina):Tenhle [systém opravdu není dobrý](#), já už tu stojím týden, můj kamarád 20 dní, bez jídla, bez vody bez ničeho. [Je to nebezpečná situace](#).

27:25 – VB: I když uprchlíkům na ostrově [pomáhají humanitární organizace](#), některé z nich už jsou [na pokraji svých sil](#). Podle odhadů je na ostrově Kos momentálně asi 7000 běženců, většina z nich žije v provizorních přibytcích, ve stanech, nebo na ulicích. Vojtěch Berger, Radiožurnál.

	MY	ONI
pozitivní vlastnosti/jednání	+ zmírnit uprchlickou krizi + plovoucí útočiště (pro NĚ od NÁS) + zmírnění složité situace JICH + automatické přijetí z humanitárních důvodů + prioritizování rodin s dětmi + ohleduplné plánování naložování + humanitární organizace pomáhají i na pokraji sil	X
negativní vlastnosti/jednání	X	- tendence ke konfliktům - příčina zahlcení policie - snaha podvádět (irácký uprchlík) - stížnosti a zpochybňování pozitivního jednání NÁS (irácký uprchlík + uprchlice) - konflikt mezi NIMI - nespokojenost - Výhrůžky (je to nebezpečná situace)

identita aktérů	institucionální	generalizovaná případná specifikace podle (abstraktně generalizujícího /národnostního/) principu
AKTÉŘI	policie řecké úřady humanitární organizace	(generikum) uprchlíci / beženci 2 autentičtí (anonymní, ale nespokojení) aktéři (vs. Reuters)
jednání aktérů	pomáhající	negativně stigmatizující uprchlíky jako celek (nespokojenost se situací již jsou původci, konfliktnost)

inherentní valence události	neutrální
reprezentace události	pozitivní pro NÁS negativní pro NĚ

- opozice MY x ONI ustavená už v leadu,
- Reuters x ČRo,
- narativ „předcházení konfliktů“

- stigmatizace (národnostní princip),
- falešná „kazuistika“ (konflikt v leadu + textu)
- implikace množství uprchlíků => růst rizika konfliktu (v kontextu vlna, příliv, záplava,...)

▪ synonymizace (a její konsekvence)

Názory a argumenty, Tolčinský, 1:20, 24/8

Pro osoby, které prchají před válkou, pronikly do země stovky **migrantů**. Úřady

proti **přílivu ilegálních migrantů**, budou Srbsko a Makedonie zavaleny **přílivem statisíců lidí**. ... O víkendu překročilo makedonsko-srbskou hranici 7000 **migrantů**, dnes ... do Srbska 90.000 **migrantů**...

[legálních / ilegálních?] zítím pro **imigr** [legálních / ilegálních?] Srbský státní
tajemník pro **uprchlíky** Vladimír Cucič potvrdil, že od počátku roku přišlo do Srbska 90.000

V Bělehradě, jehož parky jsou už přeplněné **uprchlíky**, mezitím pro **imigranty** zřizují informační centra.

podobných rozměrů ... Slovinsko oznámilo, že je připraveno přijmout 500 **uprchlíků** .“

▪ „zpředmětnění“

(generalizace + abstrakce + naturalizace /spojením s živlem/)

NA 1/9 0:52 Bednář

„Uprchlíci ze Sýrie, Afghánistánu a Eriteje, ale i mnoha dalších zemí, **proudí** do Evropy ve stále větším počtu a jejich **proud nejde nijak zastavit** ... v srpnu byl **přívál běženců** možná ještě větší... **Proud** uprchlíků přichází a je potřeba se o ně hned postarat ...“

NA 10/9 0:43 Fingerland

„...uprchlické **vlně**... zda je nové **stěhování národů**...“

NA 10/9 Hartman,1:00

„ ...**zastavení uprchlické vlny valící** se do Evropy S **uprchlickou krizí**... Řeč je o snaze **zabránit dalšímu masivnímu přílivu migrantů** a hlavně **zvládnutí náporu** desítek tisíc uprchlíků, kteří už se na území Evropské unie nacházejí. Byť tato **invaze** není úplně překvapivá

NA 3/9 Sedláček 21:55

„Viedeňské nádraží Westbahnhof **zažilo toto pondělí imigrační tsunami**, když z Budapešti přijely téměř čtyři tisíce běženců. **Díky obrovskému nasazení železničářů, policie a především dobrovolníků se podařilo šokovou situaci zvládnout.**

...

[+ diskvalifikace:] Jádrem vítajících tvořili mladí lidé. Několik dívek mělo na hlavách muslimský šátek hidžáb“

▪ akcentace /konstruování rizika/ohrožení/konfliktu I.

rozhovor Libora Dvořáka s R. Hokovským (ředitel Evropských hodnot) v pořadu DP

[uprchlíci jsou implikativně spojováni s terorismem, radikálním Islámem a Islámským státem a jejich obraz je sycen konstruováním rizika (z jejich strany). Aspekt ohrožení je akcentován i samotnou povahou události (první ročník Internal Security Forum Prague, jehož se účastnili ředitel Europolu, koordinátor boje proti terorismu, ředitel nadace boje proti extremismu]

Den podle: 24/8

1:26 - LD: ...Počátkem září se do Prahy sjedou Evropské špičky v oblasti boje s islamismem a samotným Islámským státem. **Půjde tedy o bezpečnost, o niž se tolik chvějeme v souvislosti s masivní uprchlickou vlnou především právě z Islámských zemí...**

(...)

4:34 - LD: Pane Hokovský, problém **infiltrace Evropy bojovníky Islámského státu je spojován s tou současnou masivní uprchlickou vlnou hlavně z Islámských zemí**. Existují nějaké signály, že mezi těmi statisíci lidí mohou být právě i utajení aktivisté Islámského státu?

[nevyvratitelné podezření]

„60“; 2/9

15:38 - PD: V souvislosti s přicházející vlnou migrantů **pravidelně slyšíme varování**, že mezi příchozími mohou být třeba příznivci IS. **Konec konců český prezident Miloš Zeman** před několika dny řekl, že mezi emigranty mohou být osoby, které vytvoří spící buňky a z nich se posléze budou rekrutovat teroristé. **Může Europol, pane náměstku, takové podezření vyvrátit?**

16:03 - IŠ: **No my to nemůžeme ani zcela potvrdit, ani vyvrátit.** Ale jako jeden....

▪ akcentace /konstruování rizika/ohrožení/konfliktu II.

identifikace aktérů jako příčiny vynucené reakce silových složek

[danou situaci lze vnímat i obráceně – protesty uprchlíků jako reakci /což se následně objevilo i v deklaracích oficiálních zdrojů, které kritizovaly jak vzniklou situaci, tak samo použití slzného plynu/
X

výstavba reportérovy narace lexikálně/stylisticky implikuje chybu na straně protestujících]

26/8; G. M. Papuczek

6:40 - GMP: „... Proti migrantům musela policie nasadit slzný plyn, protože protestovali proti pomalému vyřizování. Policie a úředníci jednoduše nestíhali, protože jako jste i vy vzpomínali, včera přešlo do Maďarska ze Srbska více než 2500 lidí, což je opravdu další rekord. Migranty museli usměrnit do hangárů, kde se nahromadilo skutečně mnoho lidí, kterým se nezdál ani zvýšení zájem novinářů ani to, že museli poskytnout otisky prstů a nesměli prostor opustit, takže se jakože vzbouřili proti nim a k upokojení musela policie nasadit ten slzný plyn.“

▪ akcentace /konstruování rizika/ohrožení/konfliktu III.

„60“, 16/9, mod: V. Kroc, host Filip Tesař (představený jako odborník na Balkán)

– významnou část rozhovoru o situaci v Chorvatsku tvoří směřování moderátora k „problému s minami“

1:36 – VK: *A když mluvíme o Chorvatsku, jak hodnotíte ten tamní přístup? Jak s nimi, tedy myslím s utečenci, podle Vás zacházejí tamní úřady?*

1:48 – FT: *Tak jak úřady, tak nejvyšší politici, premiér, prezidentka, tak i obyčejní lidé, veřejnost to už několik dní očekávali, protože bylo jasné, že v Srbsku ti uprchlíci jen tak nezůstanou a do Maďarska se už nedostanou. V Chorvatsku převažuje víceméně vlídný náhled na ty uprchlíky, spousta lidí, jak politici, tak běžní občané zdůrazňují vlastní zkušenost z války v 90. letech, kdy země musela se starat o stovky tisíc uprchlíků, jak vlastních občanů, tak potom z Bosny a Hercegoviny. Třeba starosta Záhřebu ten vyzval obyvatele Záhřebu, aby tu, kdo může, tak se připravil na to, aby se postaral o, o jednu uprchlickou rodinu a tvrdil, že v Záhřebu jsou do 48 hodin schopní se postarat o 2000 uprchlíků. Problém je spíš v tom, že Chorvatsko se zatím připravilo a má teda vlastní síly na to, aby se připravilo podle vlastních slov až na 3000 uprchlíků, případně na víc, ale bere to jako humanitární krizi, to znamená, zatím vůbec netuší, jak případně na to reagovat dlouhodobě.*

3:28 – VK: *A povězte, jak vážným problémem jsou ta minová pole, která jsou na hranicích od srbsko-chorvatského konfliktu a údajně před nimi varovaly i zahraniční média.*

3:40 – FT: *Samozřejmě to je chytlivé téma a víte, jednak...*

3:44 – VK (skáče do řeči): *Proto se ptám, jestli je to opravdu reálný problém?*

3:47 - FT: *No samozřejmě problém to je už léta nebo spíš desítky let, všechny ta pole jsou označena, označena velmi srozumitelně páskami, ta která teda nejsou odminována, páskami s lebkou a zkříženými hnáty. Osobně si nemyslím, že by tady mělo dojít k nějakým problémům, protože to by Chorvatsko se muselo snažit taky nějak hermeneuticky tu hranici utěsnit, zatím se o to nesnaží ani ničím, nic jako nevěští, že by se o to snažilo, jinak lidé chodí normálně po silnicích, po cestách, jo, případně po vyšlapaných stezkách, tady by opravdu museli jít někudy, kde to třeba deset, patnáct let opravdu jako nebylo, vlastně víc pětadvacet, nebylo oseto, nikdo tam jako neprošel, není to pokosené a tak, jo.*

4:51 – VK: *Jasně, rozumím, čili není to až tak velký problém, proto jsou ty oblasti označeny (celou dobu mluví přes FT). Filip Tesař, odborník na Balkán, děkuju Vám, na shledanou.*

„EXCESIVNÍ“ REPREZENTACE

Názory a argumenty, J. Jùn, 27/8, 4:38

„... Z unie jsou pak oblíbení **Poláci**, kterých je v Británii 853 000 a z přespolních třeba **Indové**, kterých je 793 000. Co je ovšem spojuje, je pracovitost a minimální nezaměstnanost, což je jaksí mimo zmíněné statistiky. S tím kontrastují imigranti z muslimských zemí, kterým je často vytýkáno [kým?], že se prý nechtějí asimilovat a tvoří ghetta.

...

Jelikož však Sýrii údajně opustily čtyři miliony běženců a značná část do Evropy směřuje

...

.Co je však zjevně bude do Evropy ještě více vábit...“

Názory a argumenty, J. Jùn, 4/9, 21:19

„Mnohým se ovšem Cameronův postoj nezdá dost vstřícný..., což podle mnohých - prý i samého Camerona - přívál běženců a operace pašeráckých gangů v Asii i Africe jen posiluje ... Jak je však známo, Evropa i bohaté arabské státy dosud postrádaly odvahu..“

INTERPRETACE

- **uzavřenost diskursu o migraci**
 - omezení témat na úzkou skupinu
 - vyloučení migrujících a jejich každodennosti
 - minimum hlasů mluvčích s přímou zkušeností s migrujícími
- **vyváženost na úrovni zprávy vs. vyváženost celkové reprezentace tématu migrace**
- **stereotypizovaná reprezentace migrujících coby anonymní homogenní entity spojené s vysokým stupněm rizika pro „nás“**

MIGRACE ve vysílání ČRo

optikou konceptu MEDIÁLNÍ PANIKY

1972: Folk Devils and Moral Panic

Cohen: **morální panika** - reakce veřejnosti na mediální reprezentaci události, vyvolaná informováním médií o nebezpečnosti chování urč. skupiny - *postrach veřejnosti*

určení skupiny osob jako původců/příčiny události/problému a jejich označení za deviantní a nebezpečné/hrozba pro společnost

**spirála – hon za dalšími informacemi + přijímání opatření
oficiálními orgány intenzifikují zájem příjemců
=> sílící mediální pokrytí**

Overreporting

- používání specifického jazyka: označování události jako výtržnost, narušení pořádku,
- vytváření emocionálně vypjatého klimatu,
- užívání zavádějících titulků,
- informování o jedné události vícekrát,
- opakované zveřejňování nepřesných informací
- zveličování – uvádění velkých čísel.
- i když byla základem příběhu skutečná událost, její správný výklad se v průběhu „kampaně“ vytrácí,
- implicitní předpoklad: co se stalo jednou, nevyhnutelně se přihodí znovu.

Vzbuzování paniky ve vysílání ČRo

- aktéři označováni: *ilegální běženci, uprchlíci a i/migranti, žadatelé o azyl, lidé v nouzi či lidé mířící do Evropy za lepším životem (bez ohledu na to, z jakého státu přicházejí a proč)*
- metafory: *vlna, tsunami, záplava, příliv, příval, lavina apod., které proudí a zaměstnávají státy EU...., uprchlická epopej; o Evropě mluví jako o pevnosti či ráji.*
- uvádění velkých čísel hraničící se zveličováním.
- medializace migrace pracuje s očekáváním a predikcí budoucího stavu (implicitní předpoklad, že co se přihodilo jednou, nevyhnutelně se odehraje znovu)

„Co by měla dělat Česká republika, protože dřív nebo později z logiky věci a z té trasy se ten uprchlický proud objeví na našem území?“

Den podle... 26.8. (B. Tachecí)

„Jen během dnešního dopoledne zadržela maďarská policie dalších 1300 migrantů.

uvádění velkých čísel (velmi pravděpodobně ne zcela přesných)

Včera překročil Srbsko-maďarské hranice dokonce rekordní počet,

stupňování intenzity

více než 2500

uvádění velkých čísel

migrantů převážně ze Sýrie, Afganistánu a Pákistánu.

identifikace objektů morální paniky

Budapešť celé měsíce

zdůrazněno, že se jedná o dlouhodobý stav, nikoli jednorázovou událost

údajně marně upozorňovala na vážnou situaci na tzv. Balkánské uprchlické trase

okrajový stát EU, který v tomto diskurzu supluje veřejnost, apeloval na politické zastupitele a vyzýval je k jednání, zavedení protiopatření

a Brusel prý nereagoval.

dosavadní použité postupy, byly pro řešení problému nedostatečné/neúčinné

Maďarsko tak nemá jinou možnost než

sugeruje bezvýhodnou situaci – dříve používané postupy a opatření nefungovaly – tak je vzbuzován dojem, že se jedná o jediné v danou chvíli možné a účinné řešení.

podnikat jednostranné kroky jako je stavba plotu, řekl maďarský ministr lidských zdrojů Zoltán Balog. Náčelník maďarské policie Károly Papp oznámil, že ostrahu hranic se Srbskem 5. září posílí

komunikuje následná opatření vyžádaná zvýšeným tlakem veřejností u politiků; využívá prohlášení politiků, jak budou postupovat

dalších více než 2000 policistů.

stupňování intenzity a uvádění velkých čísel

Den podle... 28.8. (P. Šimůnek)

(06:47-06:49): „Je něco, co tuhle tu vlnu, kterou teď zažíváme, může vůbec zastavit?“

standardizované použití metafory, která jako metafora přestává být vnímána

sugeruje nezvladatelnost a neukončenost děje

(08:44-09:25): „Když se na to podíváme, na tu celou diskuzi, kterou obestírá strach z toho, co se s námi stane s Evropou, Českem, když sem přijde tolik lidí.

spekuluje o náladě ve společnosti, verbalizuje potenciální obavy veřejnosti z veřejného nepřítele a budoucího vývoje

pracuje s predikcí, která není opodstatněná ani podložená daty

Čistě demografický argument. V Africe i na blízkém východě se rodí plus minus třikrát více dětí než v Evropě.

uvádění velkých, ale nepřesných čísel (údaje jsou pro jednotlivé státy rozdílné; není zmiňována výrazně vyšší úmrtnost, apod.)

Evropa přitom potřebuje novou pracovní sílu, tak nějakou imigraci vítá, na druhé straně určitě bude růst taky tlak těch lidí z těchto oblastí, aby se do lépe situované Evropy dostali. Může tohle něco udělat z dlouhodobého hlediska s demografií Evropy? Že tito lidé budou na jednu početnější, než jsou evropští obyvatelé dnes?“

pracuje s predikcí budoucího stavu ohledně jednání objektu označeného za veřejný postrach

(10:31-10:47): „Když se podíváme třeba do Británie, v Británii je nejpopulárnějším mužským jménem, jméno Mohamad, což vypovídá o tom, kolik dětí se kde rodí a komu. Historicky zažila už Evropa něco podobného? Že by z jiného kontinentu z jiných oblastí přicházelo tolik lidí?“

pracuje s vytvářením dojmu ojedinělého stavu, unikátní situace, která nemá historické obdoby; současně obsahuje implicitní sdělení, že příchozí Evropu změní, poislámští, neboť muslimům se rodí více dětí, a tak pracuje s hrozbou budoucího vývoje

VYPRACOVALI

- **Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.**
renata.sedlakova@upmedia.cz
- **Mgr. Marek Lapčík, Ph.D.**
marek.lapcik@upmedia.cz
- **Mgr. Zdenka Burešová**
zdenka.buresova@upmedia.cz

Autoři působí na Katedře mediálních a kulturních studií a žurnalistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.